

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4-
pololetna . . . K 2-
šestmesečna . . . K 1-
posamezna številka 10 vin.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasiló slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 36.

V Ljubljani, 2. avgusta 1918.

Leto XIII.

O ponosu in močatosti.

Socijalnodemokratski »Naprej« nas je oštel, da smo v teh za delavstvo črnih dneh v imenu delavstva prosili pomoči pri kmetih. Pravi, da tako »beračenje« škoduje delavskemu ponosu, da žali njegov ponos in samozavest in škoduje njegovemu ugledu. Zato ne bo odveč, če se o tej reči jasno pomenimo.

Naše delavstvo je stalo od nekdanj in stoji še danes na stališču, da prošnja med prijatelji ni nič sramotnega. Če človeka zadene nesreča, ni prav nič poniževalno zanj, obrniti se do dobrega prijatelja in soseda za pomoč. Poniževalno bi moglo biti to kvečjemu takrat, če bi se prosilec zavedal, da prijateljske usluge ne bo mogel nikdar povrniti s protiuslugo, takrat bi bila storjena dobrota res miloščina. In miloščina naše delavstvo vsaj tako odločno odklanja kakor socijalni demokratje.

Naše delavstvo je izpovedalo ponovno, da vidi v našem malem kmetovalcu prvega sobojevnika proti tujemu kapitalizmu. V tem boju stoji danes delavstvo v prvi vrsti. — Ker je boj skupna zadeva, saj gre v bistvu za skupni cilj, namreč za naš narodni obstoj, ni nič poniževalnega, če v težkem trenutku prosi prva črta pomoči od druge črte. Izkazana pomoč tudi ni nobena miloščina. Naša prošnja je bila tudi tako izražena, da je to prepričanje lahko vsak iz nje razbral.

Slabše bi bilo, če bi bili pustili delavce, da vsak sam zase išče in prosi pomoči pri kmetih. Posameznik se ne more s tako gotovostjo postaviti na stališče, da bo izkazano prijaznost povrnil, delavstvo kot stan pa storjeno dobroto že sedaj moško vrača s tem, da v ostrem boju vztraja. — Zato smo kot činitelji strokovne organizacije izbrali boljši del in rešili naše delavce potrebe, da bi sami zase morali prosjačiti za dobroto, ki bi jo eden ali drugi zlohotno mogel smatrati za miloščino.

Ponosno in močato torej odklanjamo tako očitane.

O nemočatosti smo pa slišali tudi druge govorce. V Idriji je zelo razširjeno prepričanje, da so voditelji sodrugov močno žalili naš in svoj narodni ponos s tem, da so nastopili proti skupni zahtevi delavstva po narodnem uradništvu, ki bi našega slovenskega delavca res umevalo in z njim čutilo. Ne vemo, ali so to storili iz obzirnosti do nemške socijalnodemokratske

stranke, v kateri narodna občutljivost precej narašča, ali iz obzirnosti do državne uprave. Vemo in upoštevamo sicer, da jih ima prva kakor druga precej na vrvi, toda vsaj o močatosti in ponosu v takih okoliščinah ne pristoji govoriti.

Idrijsko delavstvo je z uspehom naše moške prošnje zadovoljno, o močatosti socijalnodemokratskih voditeljev si je pa med štrajkom ustvarilo dokaj trdno sodbo.

x

J. S. Z.

O deputaciji idrijskega delavstva na Dunaju

smo dobili sledeče poročilo: Predsednik idrijske skupine Jugoslov. strok. zveze tov. Peter Rupnik je s poslancem Gostinčarjem in zastopnikom soc.-dem. delavstva J. D. S. iz Idrije z g. Kristanom obrazložil stališče idrijskega delavstva ministru za javna dela Homannu in poljedelskemu ministru Silva-Tarouci. Obljubljeno je 30 % povišanje draginjske doklade, tako, da bo znašala sedaj 85 %. Tudi glede aprovizacije je minister obljubil, da bo zastavil ves vpliv, da bo delavstvo kolikor le mogoče preskrbljeno. Delavski zastopniki so ministrom razložili tudi vse druge zahteve in potrebe delavstva, tako: zahtevali so službeno napredovanje strogo po službenih letih, odpravo I. sheme plačilnih kategorij. Zahtevali so, da morajo delavci postati po enoletni službi definitivni in da morajo dobiti vsako leto 14 dni dopusta. Pritožili so se, da po končanem štrajku razmere niso postale milejše, ampak da se je proti delavstvu nastopalo z najbrezobzirnejšimi sredstvi. Posl. Gostinčar je pri poljedelskem ministru interveniral glede plač gozdnih delavcev, g. Kristan glede njih aprovizacije. Tudi glede preskrbe z lesom so obrazložili zahteve idrijskega delavstva in ministra sta obljubila, da bosta vse želje po možnosti upoštevala. Splošno so dobili delavski zastopniki utis, da bi se gg. Billek, Pohl in drugi, ki so v Idriji vodili obravnave z delavstvom, od gg. ministrov zelo veliko naučili, kako se občuje z delavci, kako se tudi v njih priznava človeka in ne samo slabejše vrste stroj.

Ali smo že blizu konca?

2. Slika »Apokaliptična zver«.

(Dalje.)

5.

Ko je bil rojen Jezus v Betlehemu, je že našuntal satan Heroda, da je skušal umoriti Zveličarja; in res je bežala Marija v puščavo in v Egipt, ker je ostala nekaj let.

Do 30. leta je živel Odrešenik skrit v Nazaretu, potem pa, ko je bil krščen v Jordanu, je šel v puščavo, kjer ga je hudič skušal. Iz te skušnjave se vidi, da je satan slutil, da je Jezus tisti v raji obljubljeni Odrešenik, ki bo njemu glavo strl, zato je poskušal vse zvijače nad njim, da bi ga zapeljal, pa bilo je seve, vse zastonj: Beži satan! mu je zagrmelo nasproti in moral se je umakniti. Začel pa je snovati takoj boj zoper Kristusa in njegovo delo.

Našuntal je najprej farizeje in pismarje, da so iskali v svoji ošabnosti prepira z njim. Ta razdor je vedno bolj širil in ostril, in ga prignal tako daleč, da so Judje v svoji zbornici Mesija k smrti obsodili in pogonom izročili.

Ko je stal Jezus pred Pilatom, je satan po svojih hlapcih nahujskal vse ljudstvo, da je Jezusa, svojega Mesija, zavrglo in v smrt tiralo. Satan je stal zmagovit, pa le za malo časa; vstajenje in vnebohod sta pokazala, da je tukaj premagal; kakor je rekel Gospod: »Zdaj je sodba sveta, zdaj je knez tega sveta vun vržen.«

Ostala pa je na zemlji cerkev Kristusova, kraljestvo božje med nami. Na to je obrnil satan ves svoj srd, ker je bila največja ovira njegovih načrtov.

6.

Boj satana proti katoliški cerkvi.

Binkoštni praznik je prišel sv. Duh; apostoli so začeli oznanjevati vero; ljudstvo je vero sprejelo in se dalo krstiti; cerkev je bila ustanovljena. Število kristjanov je rastlo hitro, ker so apostoli goreče pridigovali in velike čudeže delali. Tega satan ni mogel prenašati; sklenil je mlado cerkev zadušiti. Hudo preganjanje kristjanov je vzdignil v Jeruzalemu; apostole-učence in druge kristjane so zgrabili in umorili; mnogo kristjanov je pobegnilo.

To stisko označi apokalipsa z besedami: »In poslala je kača iz svojega žrela

vodo kot reko za ženo, da bi jo reka seboj potegnila, pa zemlja je pomagala ženi, odprla je zemlja svoja usta in je posrkala reko, katero je poslal zmaj za ženo. In razjezil se je zmaj na ženo ter je šel bojevati se z drugimi iz njenega zaroda, ki drže zapovedi božje in imajo pričevanje Jezusa Kristususa.»

Ta boj je satan netil. Tako vidimo 300letno preganjanje kristjanov v rimskem cesarstvu, in poznejše drugod po svetu. Mnogo kristjanov so umorili, ti so zdaj svetniki v nebesih, mnogo pa jih je odpadlo in so prišli v oblast hudičevo.

Kmalu pa je satan spoznal, da s samim morjenjem kristjanov cerkve ne bo zatrl, ker je to za druge ljudi povod in razlog, da se pridružijo Kristusovi čredi. Zato je poskusil z drugim sredstvom, z herezijami. Vzbudil je krive učeničke, ki so kvarili sveto vero in trgali ljudi od prave cerkve proč. To so tisti lažnjivi učenički, krivi preroki in krivi Kristus, pred katerimi je Gospod tako močno svaril svoje učence. To sleparsko delo se je satanu strašno obneslo. Vstale so po vrsti razne herezije, ki so se razširile po vsem rimskem cesarstvu in še dalje čez meje njegove. Razsajali so po vrsti drug za drugim Arjanci, Nestorjani, Evtihijanci, Monofiziti, Pelagijani in še drugi krivoverci, ki so delali prav s peklensko silo in zvijačo, tako da so zapeljali za oni čas večino škofov in ljudi na vzhodu, zlasti ko so jim nekateri cesarji in cesarski namestniki šli na roko in jim dajali potuho. Ker so celo cerkveni zbori škofov potegnili s krivoverci, je bilo videti, da je satan zmagal. Sam sv. Hieronim vzdihne pri tem prizoru: »Svet se je začudil, ko je postal arijanski.«

To je bila pretežka poskušnja za cerkev, katero pa je Zveličar naprej povedal svojim učencem, ko jim je razodel prihodnost. Jezus je sedel na Oljski gori sredi svojih učencev, ki so ga vprašali: »Katero znamenje bo za tvoj prihod in za ko-

nec sveta?« — »Pazite, da vas kdo ne zapelje, ker mnogi bodo prihajali v mojem imenu, rekoč: jaz sem Kristus; in mnogo jih bodo zapeljali.« (Mat. 24.) In zopet: »In mnogi krivi preroki bodo vstajali in zapeljali mnoge.« (24, 11.) Sv. Luka, 21, 8, še pristavi: »Nikar ne hodite za njimi.«

Ker je Gospod krive preroke omenil prve med znaki konca sveta in sodbe, moramo iz tega posneti, kako strašne reči napravijo v cerkvi božji. Pregarjalci res pomore mnogo kristjanov in še več jih oplašijo, da se potuhnejo ali odpadejo, vendar je vsa ta škoda majhna v primeri z izgubo, ki jo trpi cerkev ob velikih herezijah, ko je prizadetih več narodov in držav.

Sv. Duh je obudil v času prvih herezij velike može in svete učeničke, ki so se ustavljali uspešno tem zmotam in besedi in v pismu, posamič in na cerkvenih zborih, ki so zborovali v teh časih.

Vendar satan ni odnehal; spoznal je mogočno orožje herezije v boju zoper cerkev, zlasti še, če državna oblast podpira krivoverce. Zasnoval je torej novo herezijo tako, da je bila že spočetka združena z državno ustavo in se dosledno razvijala kot zveza cerkve in države v eni in isti osebi. Ta nova herezija je bila Izlam ali Mohamedova vera. Sultan je obenem cesar in papež, duhovni in politični glavar Moslimov. Kako strašno moč je kazal Izlam v boju s krščanstvom več kot tisoč let, nam pove zgodovina teh bojev. Najlepše krščanske dežele je spravil pod svojo oblast, zatrl vero in cerkev ter zasužnjil narode. Na vrhu svoje moči je grozil vzeti Rim in premagati rimsko-nemško cesarstvo.

Vsi naporu krščanske Evrope bi ne bili nič izdali, ko bi Bog ne bil čudežno podpiral krščanske sile v tem strašnem boju.

V naših dneh je Izlam opešal, vsaj v svojih političnih nastopih, dasi se skrivaj širi in ima še veliko moč med divjimi ro-

dovi v Aziji in Afriki. Vedno ga še drži satan v rezervi.

Da bi Izlam zlozej premagal krščanstvo, je satan sejal razpor in razdor med kristjane. Najprej je napravil razkol med iztočno in zapadno cerkvijo, med Rimom in Carigradom, takoimenovano shizmo Grkov, ki še dandanes ni poravnana. Ta razkol je Saracenom in Turkom pomagal do zmage nad Bizantinci, Bolgari in Srbi in drugimi krščanskimi državami.

Na zapadu so krščanski vladarji s početka še precej dobro skupaj držali, kar vidimo v križarskih vojskah, pozneje pa se je začela tudi tukaj krhati in drobiti edinost.

Popolnoma so razdrli in razbili edinost krščanske Evrope Luter in tovariši z reformacijo in sledečimi verskimi vojskami.

Ko so stali Turki pred Dunajem, ni nihče — razen Poljakov — prišel cesarju na pomoč.

Tudi ta protestantovski verski odpad je ostal do naših dni kot odprta rana na krščanskem telesu, ki slabi odpor katoliške cerkve proti satanu in njegovim pomagačem.

Tudi Luter in Angleži so reformirali s pomočjo državne oblasti, zato so imeli obilne uspehe. Razlika med Izlamom in protestantizmom je pa ta, da se je Izlam širil poglavitno s silo in orožjem, reformacija pa je imela tudi svoje ideje in načela, ki so vplivala na ljudi. Zato so se izcimili iz protestantizma pozneje janzenizem, febronianizem, jozefinizem in takoimenovana prosveta.

Med katoličane je končno prišel ta uporni duh kot liberalizem, ki se razvija v razne oblike in stranke.

Tem nasproti je cerkev krepko nastopila zlasti ob času križarskih vojsk in pa s svojo sholastično vedo na verskem in modroslovnem polju.

Reformatorji so izrabljali razne napake v cerkvenem življenju, da so ž njimi

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abullaragusa.

Na pismo sem privezal košček svinca, ga vtaknil v žep in rekel materi, da odhajamo. Zelo previdno pospešavani po neprodni temi smo odhiteli, ne da spregovorimo besedo. Pri vratih Amercover smo našli štiri straže, ki nas niso izpustile iz mesta. Rekel sem jim, da izpolnjujemo obljubo in hočemo pomoliti v kapelici Naše ljube gospe na gori. Verjeli nam niso, dokler jim nisem stisnil denarja v roko. Nato so nas spustili skozi in odhajali smo po cesti, ki vodi v Nemčijo. Okoli ležeče gore so mi bile zelo dobro znane, ker sem na njih že več let vsaki teden nabiral zelišč mojemu očetu.

Eno uro od mesta, na nekem samotnem kraju, sem vedel za duplino s tesnim vhodom, katero je pa preskrbela narava s tlakom, podobnim sobnim tlakom in s kapneniki. V duplino sem skril mater in sestro: z rokami in z nogami smo plezali v njo, tako tesna je bila. Ko sem ju pomiril, sem jima povedal, da nameravam rešiti

našega tako nesrečnega očeta in da moram v kužno hišo, da ga poučim o svoji nameri. Ugovarjali seveda nista, nasproti, no ste mi prosili sklenjenih rok, naj se kolikor mogoče požurim, da se vrnem še pred solničnim vzhodom. Sam nisem bil tako miren, kakor ste bili ženski: saj so ravno to zimo vsled dolgotrajnega mraza zapustili volkovi Ardenski gozd in se gonili okoli Lütticha; ne enega marveč več umrlih okužencev so volkovi požrli.

Z velikim trudom sem zavalil pred duplino dva velika kamna, da zavarujem mater in sestro, nato šele sem odkorakal proti mestu. Ko sem prišel do predmestja, sem jo krenil na desno in sem nadaljeval svojo pot, dokler nisem prišel blizu kužne hiše. Previdno sem plezal skozi drevesa in grme, da me ne zapazijo ubijavci. Koncem koncev sem prišel do zidu in sem vrgel pismo čez zid; videl sem v temi, da se blešči beli pergament in sem vedel, da bo padel v kužno hišo. Nič več nisem dvomil, da ga bo dobil moj oče, ker je edino on znal brati arabske črke in mu bodo pismo gotovo pokazali iz radovednosti. Vesel, ker se mi je dobro posrečil prvi poskus, sem se hitro vrnil v duplino, kjer sem dobil mater in sestro zatopljeni v solze, toda zelo me je tolažila nada, da rešim očeta.

Predno je vzšlo solnce, sem odlomil nekaj vej nizkega grmovja, da pripravim materi in sestri v duplini ležišče; položil sem na razprostrte veje del njunine obleke in ju prosil, naj spiti, če moreti. Čakal sem, da sta okoli 8. ure zaspali. Vzel sem denarja in odšel, ko sem zopet zavalil kamna pred duplino,

Liki vohun sem se plazil okolu hiš, a nikjer nisem našel, kar sem iskal. Videl sem pač lestvice, ki pa so bile vse pritjene z verigami in s ključavnicami na zid. Nisem več upal, da dobim lestvico. Denarja se kmetom nisem upal ponujati, ker sem se bal, da me spode, češ, da sem tat, žalosten sem stal blizu kužne hiše in sem se že nameraval vračati proti duplini, ko zagledam od daleč dimnik, iz katerega se je kadilo. Krenil sem jo tja in prišel v gozdu do samotne, nezaprte kmečke hiše. Radosti mi je utripalo srce, ko sem zagledal za hišo na tleh dolgo lestev.

Hitro jo odkurim in si zapomnim kraj, kjer stoji hiša, da jo ponoči lahko najdem. Vesel hitim proti duplini. Tolažil sem sestro in mater z veselo nado, da rešim očeta. Spanec jima je dobro del, blažena radost je prešinjala njunini sri. Nekaj smo jedli in čakali, da se stemni.

opravičevali svoj boj proti cerkvi. Deloma je bilo res marsikaj nerednega med katoličani, in cerkev je skušala z novimi postavami in sklepi cerkvenih zborov take napake odpraviti in npravnost zboljšati. Lepe uspehe so dosegli povsod, kjer so poslušali njen glas in se ravnali po njenih ukazih. Dekreti zbora tridentskega so pravi vir reda in zdrave discipline cerkvene za vse čase in kraje. Ta druga herezijska doba je bila mnogo strašnejša po moči in obsegu od one prve na vzhodu, zato je tudi veliko več škodovala krščanstvu kot stare herezije. Na ta čas se ozira drugi opomin Gospodov (Mat. 24, 11): »In mnogo krivih prerokov bo ostalo in zapeljali bodo mnogo ljudi.«

Ker skupna borba Izlama in protestantizma ni udušila cerkve, pripravlja satan nov napad in zbira za ta boj nove čete. Vse skušnje preteklih časov hoče porabiti in novih zvijač poiskati, da se mu vendar končno posreči človeštvo odtrgati od katoliške cerkve in sploh od krščanske vere. Glavno vlogo bo igrala v tem zadnjem boju brezverska državna sila, katere simbol je apokaliptična zver.

Delavec in zadruga.

Delavske posojilnice.

V zadnjih številkah našega lista smo govorili o naših delavskih konsumnih društvih, ki imajo namen, da rešijo delavca izsesavanja po njemu in njegovemu stremljenju tujemu trgovcu in branjevcu, ki vidi v njem le predmet izkoriščanja, danes naj pa tudi omenimo drugo stran delavskega združništva, ki je skoro, rekel bi, docela neobdelana, to je delavske hranilnice. Ta ali oni bo rekel več ali manj opravičeno, čemu posebne delavske hranilnice, saj je vseeno, naj bo hranilnica taka ali drugačna, samo, da se dobi kredit. To je deloma res, vendar treba povdarjati sledeče:

1. Kapital, ki bi se stekal v delavske hranilnice, bi se v prvi vrsti vporabljal v namene delavstva in v podpiranje delavskih organizacij in njih stremljenj. Pred vsem mora biti v zvezi z delavskimi konsumnimi, obrtnimi in produktivnimi združenji in jih denarno podpiraj, kar bi koristilo po hranilnici financiranih združenj, končno seveda predvsem splošni koristi delavstva.

2. Delavske hranilnice morajo povzdigniti samozavest in izobrazbo delavstva, kar je za delavstvo neprecenljiva pridobitev in vir njegovega socialnega in gmotnega napredka in pomoček k zjednačenju stanovskih razlik: to je socializiranje človeške družbe.

3. V delavskih hranilnicah bi se delavcu stroški najetja posojila skrčili na najnižje mogoče gotove izdatke, ker bi bilo nujno uvesti brezplačno posredovanje posojila in njega vknjižbo in izknjižbo. Če iščeš danes posojilo pri kakem zavodu, se ti račun: cenitev, upravni stroški, potem moraš z zadolžnico k odvetniku ali notarju, ki jo izpolni in dolg vknjiži. Enako se postopa, ko je dolg plačan: potrebuješ vknjižbene in izknjižbene predloge. Vse to pa stane denar. Če se upošteva, da delavec po navadi ne rabi in ne jemlje velikega kredita, se lahko trdi, da znašajo ti stroški 5 do 10 odstotkov izposojenega ka-

pitala. Delavska hranilnica naj bi pa varovala posojilojemalca tudi v tem oziru in mu preskrbela vse to brezplačno.

4. V denarnih zavodih imajo besedo kapitalisti, v podeželnih rajfajznovkah pa kmetje, toda ne prvi in tudi drugi često nimajo smisla delavskih teženj in potreb. Pri lastnih denarnih zavodih, kjer bi imel delavec sam besedo, bi bilo to izključeno.

4. Zadnje čase se je iz vrst delavstva čula misel, naj se razni manjši obrtni stroke pokupijo in ustanovljajo produktivne zadruge kot lastnice teh obratov, ki naj omogočijo, da pride ves dobiček dotičnega obrata v tem obratu zaposlenemu delavstvu v dobro, kar bi značaja sedanjega delavca kot delojemalca bistveno predružačilo in ga spremenilo v samostojnega družabnika — gospodarja. Tudi za to, bi bila vsaj v začetku, ko bi delavec ne imel na razpolago lastnega kapitala, delavska hranilnica nujno potrebna.

Seveda bi bila pa tudi tukaj, kakor pri konsumnem združništvu, priporočati z ozirom na naše skromne denarne moči, le centralna organizacija s podružnicami.

Toliko v predvarek onim bralcem, ki se zanimajo za napredek in osamosvojitve našega delavstva in njegove organizacije.

Misel sama na sebi je zdrava, treba je le, da se zanjo ogreje in zavzame širši krog našega delavstva.

Pomislimo na naše Slovensko delavsko stavbno društvo, ki je po osebnem in gmotnem trudu našega nepozabnega dr. Kreka postavilo pred dobrimi 10 leti nad 100 delavskih rodbinskih hišic. Če bi tedaj dr. Krek imel na razpolago kako delavsko hranilnico z lastnim kapitalom, bi bil brez dvoma napravil ne samo 100, ampak 1000 hišic, ker je gorel hrepenenja, osrečiti in osamosvojiti našega delavca. Če tega ni storil v večji meri, je vzrok le v pomanjkanju sredstev, zato je že pred par leti opetovano povdarjal potrebo ustanovitve delavske hranilnice.

Kaj je z Vojno zvezo?

Pri Vojni zvezi se bolj in bolj čuti, da je le domena Antona Kristana, ki je ob enem ravnatelj konsumnega društva za Ljubljano in okolico. Če dobi kakega blaga Vojna zveza le v omejenem številu, potem je seveda njegov konzum tisti, za katerega je blago namenjeno, če ga pa dobi v zadostni meri, dobi njegov konzum dvojno porcijo, drugi se morajo pa kregati in pritoževati za vsako blago sproti. Nasprotno pa ponuja in pošilja brez naročil razne malo vredne nadomestke za milo, kavo itd. po neverjetno pretiranih cenah. Masti ni bilo celo leto za nas, sedaj se nam je pa dodelila popolnoma pokvarjena, z vodo mešana in smrdljiva mast. Čuje se, da bo ta mast uporabljena za kuhanje mila. Vprašanje pa nastane, kdo bo trpel škodo in če ne bo v to svrhu zopet pritegnjena državna podpora, katera se letos še ni razdelila med člane Vojne zveze, ampak se z njo pokriva jo take zgrešene špekulacije.

Moko ima Kristanov konzum, četudi jo drugi nimajo. Na vprašanje, kje jo je dobil, odgovarja g. Kristan, da jo je prištedil. Prištedil jo je pač na račun drugih, katere je prikrajšal. Enako je s sladkorjem. Tri vagone ga je prejela Vojna zveza nad normalno potrebo, a ga nima niti, kolikor ga gre na karte. Kam je šlo vse to blago?

Mogoče ga je g. Kristan zopet prištedil za svoj konsum. Tako je socialistično bratstvo in enakost. Kadar bo prišel na vrh socializem po tem vzorcu, se bo zamenjala sedanja vsaj navidezna pravičnost z brutalnostjo in surovostjo; beda bo pa še večja, kot je sedaj.

Potreben bi bil pri Vojni zvezi natančen za vse enak razdelilen načrt, mesečna poročila o dohodu in razdelitvi blaga in natančno poročilo, kako je gospod Kristan razdelil državno podporo 400.000 kron, katero je Vojna zveza prejela, o katere razdelitvi pa mi ničesar ne vemo. Vse naj se objavi, kajti najboljši varih pravičnosti je javna kontrola, katere g. Kristanu popolnoma manjka.

Avstrijska zadruga blagajna. Z ministrskega naredbo z dne 13. julija 1918, št. 259, se je osnovala »Avstrijska zadruga blagajna«. Namen te blagajne je, da posreduje denarni promet med združenji, da dovoljuje kredite združenjam itd. Sedež blagajne je na Dunaju. Za obveznosti te zadruge jamči država. Zadruga je davka prosta. Država ji izroči neodpovedno vlogo v znesku 35 milijonov kron. Prihodnjih 10 let plača država tej blagajni letno 200 tisoč kron kot upravni prispevek. Lastna korespondenca blagajne je poštnine prosta. V slučaju pravljanja jo zastopa finančna prokuratura. Vodstvo te blagajne imenuje finančni minister. Zdruge in zveze, kakor tudi zadruge, ki so včlanjene pri kakih zvezah, ki se poslužuje kredita te blagajne, so podvržene kontroli te blagajne in se morajo držati izdanih navodil. Stvar sama na sebi utegne biti dobra, vprašanje nastane le, če ne bo ta blagajna zopet le pripomoček k podjarmljenju našega združništva pod nemški in nemškutarski vpliv. Z ozirom na to je bolj kot kdaj umestno, da se zastavijo vse moči, da se združi, ne pa cepi naše združništvo, kakor to s pridom delajo nekateri bivši voditelji našega naroda.

Krvoses kapitalizem.

Novi pojav opažaj v zadnjem času, če greš po mestnih ulicah. Na tej in oni trgovini, ki je zaprta, je nalepljen listič: do tega in tega dne zaradi pomanjkanja blaga trgovina zaprta. Pred vojsko je pomenjala zaprta trgovina in na nji nalepljen razglas, da je lastnik trgovine v konkurzu, da je faliral — danes pa pomeni, da hoče dotičnik izkoristiti položaj in dnevno rastoče cene na ta način, da za nekaj časa trgovino zapre, da bo čez 14 dni ali 1 mesec blago dražje prodajal. To je najnovejši manever nekaterih trgovcev na že itak prazne žepe konzumentov — cele prodajalne skriti ne more, zato jo začasno zapre. Dobro bi bilo, da bi se naše oblasti zanimale, kaj se v tem času, ko so trgovine zaprte, v njih godi, če ne zvišujejo cen.

Najnižje plače izdelovateljem vojaških oblek so določene z razglasom ministrstva za socialno skrbstvo z dne 20. julija 1918, št. 262, sledeče: Za vojaško suknjo, če se izdelava doma, 3 K 70 vin., če se izdelava v delavnici, 3 K 5 vin., za bluzo 2 K 40 vin., oziroma 1 K 98 vin., za kratke hlače 2 K 2 vin., oziroma 1 K 67 vin., za kapo 44 v., oz. 36 vin. Za ujetniške obleke, in sicer: suknje od 2 K 18 vin. do 3 K 96 vin., po

kakovosti blaga, za bluže 1 K oz. 83 vin., za hlače 1 K 20 vin., oz. 1 K, za kapo 26 v., oz. 22 h. Če si ogledamo te cene in jih primerjamo s sedanjo draginjo, potem moramo priti do zaključka, da ima ministrstvo za socialno skrbstvo malo smisla za socialne potrebe. Podjetnik gotovo vzame trikratno vsoto tega zaslužka.

Česa še manjka. Navajeni smo že na barantanje in zamenjavanje živil z industrijskimi izdelki. Končno ta stvar sama na sebi v današnjih zmedah še ni tako slaba, četudi je večkrat neprijetna, posebno če dotičnik, ki bi rad menjal, ničesar nima, česar bi sam ne rabil in mogel pogrešiti. Popolnoma nedopustno in koruptno se nam pa zdi, ko se sliši, da so se te prakse poprijeli celo nekateri lekarnarji, ki gotovih vrst zdravil ne dajo drugače, kot le v zameno. Ali naj bo bolnik, ki potrebuje zdravil, in njegovo življenje odvisno od tega, kar lekarnar potrebuje, če v premnogih slučajih bolnik sam vsega tega pogreša? Taki slučajji naj se brezobzirno ovadijo.

Vun z našimi pravicami!

Mizerija vedno večja. Iz ljubljanske okolice se nam poroča, da so lokalne občinske aprovizacije ali boljše rečeno vladne aprovizacije popolnoma odpovedale. Mestna aprovizacija je že opetovano delila med mestno prebivalstvo krompir, na okoličane pa popolnoma pozabljajo. Vsled nastopa županstev se je sedaj razdelilo po 1 kg krompirja na osebo za cel mesec. Mar li misli visoka deželna vlada, da ima okoliški delavec kaj manjšo potrebo kot meščan? Okoličanom se je v tekočem in preteklem letu opetovano obljubljala večja množina maščobe, katere pa doslej ni bilo. Okoliško delavstvo in uradništvo je vsled tega silno razburjeno. Ko je neki okoliški župan opozoril vladnega zastopnika, da si bo sam pomagal in rekviriral na svojo pest, je le-ta odgovoril, da je to pod kaznijo prepovedano. Ljudstvo pa misli, da je županstvo krivo, če ni blaga.

Čobal in slovensko delavstvo.

Pri zadnjem štrajku v Idriji je sodrug Čobal pobijal zahtevo zavednega slovenskega delavstva po domačem, narodnem uradništvu, češ, da je to politična zahteva. Nam se pa zdi, da je bil le Čobal političen. Tuje uradništvo ni imelo še nikdar smisla za težnje slovenskega trpina in je njega in njegov jezik vedno in kjerkoli mogoče zapostavljalo. Pa kako naj bi bilo to drugače, če niti jezika svojega delavca ne razumejo in smatrajo po nemškonalnem receptu potrebo po iztrebljenju našega ljudstva.

Gospod Čobal lomi nemščino, pa to ga ne ovira, da se povsodi kjer le količkaj kaže poslužuje tega »Herren«-jezika tako, da človek večkrat premišluje, ima li opraviti s Slovencem ali z Nemcem. Ne vemo, če g. Čobal tudi v svojem konsumu govori s sodrugim nemško ali kaj. Da je g. Čobal v Idriji pogorel s svojim ugovorom, da je to politična zahteva, nas zelo veseli, — dobro bi pa bilo, če bi mu dalo enak odgovor tudi zagorsko delavstvo, ker čujemo, da si hoče tam g. Čobal dobiti zadoščenje in pripravlja delavsko stavko.

Kako so izgubili idrijski rudarji svoje pravice.

Gozdovi krog Idrije so bili last grofa Lanthierija, kateri jih je bil podaril delavcem c. kr. rudnika v Idriji, kar se mora povdarjati, ne rudniškemu ali kakemu drugemu erarju. Ker takrat še delavci niso imeli nikakih društev ali kaj takega, da bi bili te gozdove sami oskrbovali, jih je za delavce oskrboval c. kr. rudniški erar v Idriji.

Iz teh gozdov so dobivali rudniški delavci, kar so rabili drv za kurjavo, stavbni les, listje, sploh vse, za živino pa so imeli skupne pastirje, ki so jo pasli po gozdu in pašnikih v Mehkih dolinah, na Pšenku in v Golicah, seveda brezplačno, ker bila je njih last.

Od začetka so drva in stavbni les rudarji sami napravljali, ker se je pa radi neveščosti dela v gozdu prigradilo več nesreč, se je oskrbelo in najelo od c. kr. gozdnega erarja nekaj gozdnih delavcev, ki so napravljali drva in les za potrebe rudniških delavcev, katere so tudi sami plačevali.

Omeniti je še k temu: Ko so si rudarji sami pripravljali les in napravljali drva, jim je rudniški erar uredil delavni čas tako, da so hodili jutranji delavci v petek zjutraj in ponoči v službo ter tako dodelali, da so bili v soboto cel dan prosti in s tem imeli možnost za delo v gozdu. To se je ohranilo še delj časa potem, ko so bili orpani svojih starih pravic.

Okoli leta 1870. je c. kr. rudniški erar, kojeva predstojnik je bil takrat rud. nadsvetnik M. Lipold iz maščevalnosti radi takratnih narodnostnih bojov samovoljno prepustil te gozdove in pašnice c. kr. gozdnemu erarju ter tako oropal rudniško delavstvo njih lastnine. Ob tej priliki so se napravili nekaki zapisniki, katere je c. kr. gozdni erar izročil trem delavcem in sicer vsakemu posebej za svoj okraj. Te zapisnike je čez nekaj časa od rud. delavcev zahteval c. kr. gozdni erar in so jih delavci tudi izročili takratnemu c. kr. gozd. oskrbniku Rauscherju.

Drva za kurjavo so ostala rudarjem, provizijonistom, rudarskim vdovam in sirotam po starih cenah, to je po 63 krajcarjev za 1 m³, kar so preje, ko so bili gozdovi še last delavcev, plačevali za napravo drv gozdnim delavcem. Za drugo; kakor stavbeni les, listje in za pašo so se bili postavili nekaki tarifi.

Ko je c. kr. gozdni erar okrog l. 1873. pogozdil strnišča z drevesnimi sadikami in radi tega prepovedal pašo, so se rudniški delavci zavedli, kaj so izgubili. To je dalo povod po zahtevi zapisnikov, izročeni c. kr. gozd. oskrbniku Rauscherju, ali povrnitvi njih starih gozdnih pravic.

C. kr. gozdno oskrbništvo ni hotelo o tem ničesar vedeti ter jim je odgovorilo: »Vaše pravice so prestare, da bi se mogle upoštevati; ako jih priče (to so oni trije rudniški delavci, katerim so bili zapisniki ob priliki prepustitve gozdov izročeni) ne dokažejo, ostane pri ukrepah c. kr. gozdnega erarja.

Ko so se leta 1878 delili gozdovi, niso rudarji razen treh v Spodnji Idriji nič dobili, pač pa kmetje v Jeličnem vrhu 180 oralov.

Tako so prišli rudarji ob svoje stare pravice in lastnine. S tem je prišlo najmanj

polovico rudarjev ob možnosti rediti krave in drobnico, kar je bila občutna izguba za vse delavstvo in sploh mesto Idrija takrat in sedaj...?

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovanski Strokovni Zvezi! Širite „Našo Moč“!

Najzanesljivejše sredstvo proti temu je
„PARATOL“
domače mazilo.
Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5.—
dvojni lonček K 9.— PARATOL -
P R A S E K varuje občutljivo kožo.
Skatija K 3.— Oboje se dobi proti
predplačilu ali povzeju pri
PARATOL delavnici lekarnarja **ULMER**
Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

VZAJEMNO PODPORN DRUŠTVO V LJUBLJANI

registrovana [zadruga] z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7¹/₂, 15 ali 22¹/₂ letih v odsekah ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih
Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4¹/₄ %.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.